

Suomen mehiläishoito-ohjelma
1.8.2016 – 31.7.2019

Sisällysluettelo

1. Arviointi edellisen mehiläishoito-ohjelman täytäntöönpanon aikana saavutetuista tuloksista
2. Kuvaus menetelmästä, jota käytetään mehiläispesien määrän määrittämiseen
3. Mehiläistalouden tuotannon ja kaupan pitämisen rakenne Suomessa vuosina 2014 ja 2015
4. Arviointi mehiläishoitoalan tarpeista Suomessa
5. Kuvaus mehiläishoito-ohjelman tavoitteista
6. Mehiläishoito-ohjelman sisältö ohjelmakausilla I, II ja III (1.8.2016 – 31.7.2019)
 - 6.1. Kauden I mehiläishoito-ohjelman toteutus (1.8.2016 – 31.7.2017)
 - 6.2. Kauden II mehiläishoito-ohjelman toteutus (1.8.2017 – 31.7.2018)
 - 6.3. Kauden III mehiläishoito-ohjelman toteutus (1.8.2018 – 31.7.2019)
 - 6.4. Mehiläishoito-ohjelman kustannukset 1.8.2016 – 31.7.2019
 - 6.5. Mehiläishoito-ohjelman rahoitus 1.8.2016 – 31.7.2019
7. Komission delegoidun asetuksen (EU) 2015/1366 artiklan 5 mukainen päällekkäisen rahoituksen välttäminen
8. Mehiläishoito-ohjelman suoritusindikaattorit
9. Mehiläishoito-ohjelman täytäntöönpanoa koskevat järjestelyt
 - 9i. Yhteyspiste, joka on vastuussa mehiläishoito-ohjelman hallinnoinnista
 - 9ii. Kuvaus seurantatarkastusten menettelystä
 - 9iii. Kuvaus toimista, joihin ryhdytään, kun on kyse tuensaajille aiheettomasti suoritetuista maksuista, seuraamukset mukaan luettuina
 - 9iv. Säännökset sen varmistamiseksi, että hyväksytyä ohjelmaa tehdään tunnetuksi jäsenvaltioissa
 - 9v. Toimet yhteistyön tekemiseksi mehiläishoitoalaa edustavien organisaatioiden kanssa
 - 9vi. Kuvaus menetelmästä, jota käytetään arvioitaessa mehiläishoito-ohjelman toimenpiteiden tuloksia asianomaisen jäsenvaltion mehiläishoitoalan kannalta

1. Arviointi edellisen mehiläishoito-ohjelman täytäntöönpanon aikana saavutetuista tuloksista

Mehiläispesien määrä on lisääntynyt maassamme nopeasti neljän viime vuoden aikana, ja nykyisellä pesämäärällä voidaan tuottaa keskimäärin kysyntää vastaava määrä hunajaa. Syksyllä 2015 talveutettiin noin 61.000 pesää. Mehiläispesien määrän arvioidaan edelleen kasvavan, mutta hitaammin kuin edellisten vuosien aikana.

Luontaisten pölyttäjiä kannanvaihtelujen johdosta hedelmän- ja marjanviljelijät pyrkivät yhä enemmän käyttämään mehiläispesiä pölytykseen. Lisäksi hedelmän- ja marjanviljelijöille maksetaan ympäristökorvausta siitä, että viljelijät käyttävät mehiläisiä vektoritorjunnassa harmaahomeen torjuntaan mansikalla ja vadelmalla sekä siemenkotelomädän torjuntaan omenalla. Pölytyspalvelusta saadaan tarhaajille lisätuloja, mutta se vaatii vielä pölytyspalveluvalmiuden ja -tekniikan kehittämistä sekä asennemuutosta pölytystä tarjoavien ja sitä käyttävien puolella. Mehiläishoito-ohjelman puitteissa pölytyspalvelua voidaan edelleen kehittää sitä tukevalla koulutuksella ja tiedotuksella.

Hunajan kulutus on kasvanut Suomessa viimeisen kolmen vuoden aikana lähes viidenneksen. Satokauden 2014 - 2015 aikana hunajaa käytettiin yhteensä noin 3,6 miljoonaa kiloa eli 646 grammaa henkilöä kohti vuodessa. Kulutuksen voimakas kasvu johtuu siitä, että lähiruoka on tällä hetkellä pinnalla ja hunaja on erinomainen esimerkki tuotteesta, jonka alkuperä on selvitettävissä. Terveyspuolella hunajan yskää hillitsevä vaikutus on otettu Lääkäriseura Duodecimin ”Käypä hoito” -suositukseen. Hunajaa on ylipäättään opittu käyttämään monipuolisesti. Lisäksi hunajan kulutuksen kasvuun ovat vaikuttaneet laaja ja monipuolinen tiedottaminen sekä mehiläistarhauksen arvostuksen lisääntyminen. Jatkossa hunajan kulutuksen arvioidaan edelleen kasvavan, mutta hitaammin kuin edellisten vuosien aikana.

Hunajan laadunvalvonnan avulla mehiläistarhaajia neuvotaan huomioimaan tuotannossaan tuotteiden laatuun vaikuttavat kriittiset kohdat sekä käsittelemään hunajaa oikein. Laadun seuranta parantaa välillisesti myös tuotannon laatua, ennen kaikkea hunajan käsittely-, sulatus- ja varastointimenetelmiä. Laadunvalvonnassa hunajan kosteuden ja hydroksimetyylifurfuraalin (HMF) kohdalla tavoitellaan Neuvoston direktiiviä (2001/110/EY) alempia arvoja. Lisäksi tavoitteita asetetaan hunajan entsyymipitoisuudelle sekä arvioidaan aistinvarainen laatu. Hunajan alkuperä varmistetaan siitepölyanalyysillä, ja lisäksi tarkastetaan pakkaus- ja pakkaajamerkintöjen oikeellisuus. Edellisen kolmen vuoden aikana tutkituista hunajanäytteistä 80 prosenttia on täyttänyt Neuvoston direktiiviä tiukemmat laatuvaatimukset ja 93 prosenttia hunaja-asetuksen vaatimukset. Suomen maa- ja metsätalousministeriö on antanut hunajasta asetuksen nro 392/2015, jolla pannaan täytäntöön edellä mainittu direktiivi.

Laatumääritysten palaute annetaan tarhaajille kirjeellä. Lisäksi tarhaajia opastetaan mehiläisalan ammattilehden kautta huomioimaan laatuun vaikuttavat kriittiset kohdat sekä käsittelemään hunajaa oikein. Aistinvaraisen arvioinnin perusteella hunajan laatua voidaan vielä parantaa myyntipakkauksen, hunajan käsittelyn ja kiteyttämisen osalta. Lisäksi varsinkin uudet mehiläistarhaajat tarvitsevat jatkuvasti opetusta ja neuvoja hunajan kosteuden mittaamisesta ja käsittelystä.

Mehiläishoidon tuottavuuteen on haettu ratkaisuja muun muassa havaintotarhaajaverkoston avulla. Ohjelmakaudella verkoston avulla selvitetään hoitotyön tehokkuutta ja ergonomiaa sekä mehiläistalouden kannattavuutta. Satokauden alkamista, sadon kertymisen intensiteettiä ja satokauden päättymistä seurataan eri puolilla maata sijaitsevien vaakapesien avulla. Vaakapesien painonmuutokset kerätään suoraan nettiin, josta mehiläistarhaajat voivat seurata hunajasadon kertymistä ja suunnitella hoitotoimenpiteitään.

Varroapunkin torjuntamenetelmiä testataan yhteistyönä havaintotarhaajaverkoston kanssa. Havaintotarhaajien tehtävänä on seurata varroan torjunnan tehokkuutta turvallisilla ja

helppokäyttöisillä menetelmillä. Tarvittaessa testataan myös uusien menetelmien teho ennen niiden käyttöönottoa.

Muuta soveltavaa tutkimusta ja koetoimintaa sekä selvityksiä tehdään eri tutkimuslaitosten kanssa muun muassa pölytyksestä, hunajan vaikutuksista, ominaisuuksista ja koostumuksesta sekä hunajan markkinointimahdollisuuksista. Lisäksi seurataan tiiviisti kansainvälisiä tutkimuksia ja raportoidaan niistä mehiläisalan ammattilehden ja sähköisten viestimien kautta.

Ohjelmakaudelle 1.9.2013 - 31.8.2014 myönnetystä rahoituksesta käytettiin 94,3 prosenttia ja kaudelle 1.9.2014 - 31.8.2015 myönnetystä rahoituksesta 99,2 prosenttia.

2. Kuvaus menetelmästä, jota käytetään mehiläispesien määrän määrittämiseen

Suomi käyttää mehiläispesien laskennassa Suomen Mehiläishoitajain Liiton (SML) laskentamallia. SML tekee joka vuosi mehiläisalan rakennetta koskevan kyselyn 10 prosentin satunnaisotannalla liiton jäsenrekisterin jäsenistä. Kyselyssä mehiläistarhaajalta kysytään muun muassa tarhaajan mehiläispesien lukumäärä syyskuun viimeisenä päivänä (30.9.). Talvehtivien mehiläispesien kokonaismäärä lasketaan tämän kyselyn perusteella.

Menetelmä on luotettava. Sillä määritetään kunakin vuonna 1 päivän syyskuuta ja 31 päivän joulukuuta välisenä aikana Suomessa olevien mehiläispesien lukumäärä, jotka ovat valmiita talvehtimaan. Suomen menetelmä on ollut käytössä vuosia, ja se kattaa koko maan alueen.

3. Mehiläistalouden tuotannon ja kaupan pitämisen rakenne Suomessa vuosina 2014 ja 2015

Taulukko 1. Mehiläistalouden tuotannon ja kaupan pitämisen rakenne Suomessa mehiläishoitajien määrä arvioidaan mehiläishoitajien järjestössä olevan jäsenmäärän perusteella, yli 150 pesän hoitajien määrä ja heidän pesien määrä saadaan pesätukitilastosta, vuotuinen hunajasato kg ja keskisato kg/pesä sekä monikukkahunajan hintojen vaihteluväli lasketaan vuosittain tehtävän satokyselyn perusteella ja hunajan tuotantokustannukset lasketaan mallilaskelmien perusteella)

	2014	2015
i) Mehiläishoitajien määrä, kpl	3.000	3.100
ii) Yli 150 pesän hoitajien määrä, kpl	40	50
iii) Yli 150 pesän hoitajien pesien määrä, kpl	14.000	15.800
iv) Mehiläishoitajien määrä järjestöissä, kpl	2.256	2.441
v) Vuotuinen hunajantuotanto, kg	2.600.000	1.500.000
vi) Monikukkahunajan hintojen vaihteluväli tuotantopaikalla, €/kg	7,39 – 9,44	8,30 – 10,23
vii) Monikukkahunajan hintojen vaihteluväli irtotavarana, €/kg	5,10 – 5,50	5,10 – 6,00
viii) Hunajan tuotos, kg/pesä vuodessa	55	30
ix) Hunajan keskimääräinen tuotantokustannus, €/kg		
Irtohunaja		
- Kiinteät kustannukset	1,87	1,87
- Muuttuvat kustannukset	4,67	4,67
- Tuotantokustannukset yhteensä	6,54	6,54
Pakattu hunaja		
- Kiinteät kustannukset	1,94	1,94
- Muuttuvat kustannukset	5,94	5,94
- Tuotantokustannukset yhteensä	7,88	7,88

4. Arviointi mehiläishoitoalan tarpeista Suomessa

Mehiläishoito-ohjelma sisältää tärkeän osan ammatti- ja sivuelinkeinomehiläistarhauksen täydennys- ja jatkokoulutusta. Ohjelman avulla voidaan nopeasti tuoda viimeisin mehiläisalan ammattitieto tarhaajien saataville. Lisäksi ohjelman avulla voidaan reagoida mehiläisalan toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin lisäämällä ja tasapainottamalla tuotantoa.

Syksyn 2015 satokyselyn mukaan mehiläistarhaajien keski-ikä oli 57,3 vuotta. Maassamme on paljon iäkkäitä tarhaajia, jotka ovat lopettamassa tarhauksen lähivuosina tai vähentämässä sitä. Luopujien tilalle tarvitaan uusia ammatti- ja sivuelinkeinomehiläistarhaajia, jotta mehiläistalouden jatkuvuus voidaan turvata. Erityisesti he tarvitsevat kannattavuuteen, tuotantomenetelmiin, tuotteiden käsittelyyn ja laatuun, loisten ja tautien torjuntaan sekä pölytyspalveluun liittyvää neuvontaa ja opetusta.

5. Kuvaus mehiläishoito-ohjelman tavoitteista (Asetus 1308/2013. art 55.4)

A) Mehiläishoitajille ja mehiläishoitajien organisaatioille annettava tekninen apu

Teknisen avun tavoitteena on tasapainottaa ja lisätä hunajan ja muiden mehiläistuotteiden tuotantoa.

D) Mehiläistuotteiden ominaisuuksia määrittävien laboratorioden tukeminen

Hunajan laadunvalvonnan avulla mehiläistarhaajia neuvotaan huomioimaan tuotannossaan tuotteiden laatuun vaikuttavat kriittiset kohdat sekä käsittelemään hunajaa oikein. Laadun seuranta parantaa välillisesti myös tuotannon laatua, ennen kaikkea hunajan käsittely-, sulatus- ja varastointimenetelmiä.

F) Yhteistoiminta mehiläishoitoalaa ja mehiläistuotteita koskevan soveltavan tutkimuksen kanssa

Soveltavan tutkimuksen tavoitteena on edistää mehiläisten terveyttä ja vähentää talvitappioita sekä parantaa keskimääräistä pesäkohtaista hunajasatoa. Lisäksi toiminnan tarkoituksena on lisätä pölytyspalvelun tarjontaa ja käyttöä. Voimavarat keskitetään kulloinkin tarpeen mukaiseen tutkimus- ja kehitystyöhön sekä koetoimintaan.

6. Mehiläishoito-ohjelman sisältö ohjelmakausilla I, II ja III (1.8.2016 – 31.7.2019)

Suomessa mehiläishoito-ohjelma sisältää asetuksen (EU) N:o 1308/2013 mukaisesti seuraavat toimenpiteet:

- A) Mehiläishoitajille ja mehiläishoitajien organisaatioille annettava tekninen apu
- D) Mehiläistuotteiden ominaisuuksia määrittävien laboratorioden tukeminen, millä pyritään auttamaan mehiläishoitajia pitämään tuotteitaan kaupan ja nostamaan niiden arvoa
- F) Yhteistoiminta mehiläishoitoalaa ja mehiläistuotteita koskevan soveltavan tutkimuksen kanssa

6.1. Kauden I mehiläishoito-ohjelman toteutus (1.8.2016 – 31.7.2017)

A) Mehiläishoitajille ja mehiläishoitajien organisaatioille annettava tekninen apu

Teknisen avun toteutuksesta ja tilaneuvonnasta vastaa sitä varten palkattu mehiläishoidon neuvoja. Tarhaajien alueellinen koulutus ja seminaarit keskittyvät kulloinkin ajankohtaisiin aiheisiin ja tarpeisiin. Mehiläisalan kehittämisseminaarissa suunnitellaan toimintakausien painotuksia ja toimenpiteitä tavoitteisiin pääsemiseksi. Kouluttaja- ja tautineuvojakoulutuksen avulla ylläpidetään alueellisten kouluttajien verkostoa, ja heidän tehtävänään on alueellinen peruskoulutus ja aloittavien tarhaajien ohjaaminen lähialueellaan. Valtakunnallisia seminaareja järjestetään eri puolilla maata siten, että kaikilla mehiläishoitajilla on mahdollisuus osallistua niihin. Seminaarien aiheet valitaan vallitsevan mehiläisalan tuotantotilanteen mukaan. Lisäksi havaintotarhaajia, nuoria mehiläishoitajia ja toimihenkilöitä koulutetaan ajankohtaisista aiheista.

Kouluttajille, seminaareihin ja muuhun koulutukseen osallistujille laaditaan opetusmateriaaleja sekä luentomonisteita ja oppaita. Lisäksi ohjelman toteuttajien käyttöön hankitaan tarvittavia työ- ja opetusvälineitä ja mehiläisalan kirjallisuutta.

Ohjelman sisällöstä, tuloksista, ohjeista ja koulutuksista tiedotetaan mehiläisalan ammattilehdessä, mehiläishoitajien internet -sivuilla, suorakirjeillä ja tiedotteilla. Mehiläishoitajien paikallisyhdistykset tiedottavat alueensa koulutuksesta myös alueellisten kanavien kautta ja antavat tarvittaessa mehiläistalouden henkilökohtaista neuvontaa.

Ohjelmakaudella osallistutaan kansainväliseen EurBee2016 -kongressiin Romaniassa. Mehiläishoidon neuvoja osallistuu lisäksi Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyökokouksiin. Lisäksi osallistutaan muun muassa Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyöhankkeisiin ja COLOSS -yhteistyöhön (COLOSS = Prevention of honey bee COLony LOSSes, kansainvälinen yhdistys, joka tutkii maailman mehiläisten hyvinvointia ja pyrkii vähentämään talvitappioita).

Ohjelmakauden aikana kehitetään sähköistä viestintä- ja oppimisympäristöä. Viestintä- ja oppimisympäristöön kootaan kaikki keskeinen oppimateriaali. Sen lisäksi valmistetaan keskeisistä hoitotoimenpiteistä opetusvideoita.

D) Mehiläistuotteiden ominaisuuksia määrittävien laboratorioiden tukeminen

Hunajan laadun määritykset tehdään noin 140 näytteestä. Näytteistä määritetään keskeiset hunajan laatua kuvaavat ominaisuudet kuten kosteus, HMF-pitoisuus, invertaasi (direktiivissä diastaasi (2001/110/EY)), sähkönjohtavuus ja aistinvarainen arviointi sekä tarkistetaan pakkausmerkinnät. Siitepölymääritykset tehdään 100 näytteestä. Lisäksi seurataan tarvittaessa muita mehiläistuotteiden laatuominaisuuksia ja jäämiä.

F) Yhteistoiminta mehiläishoitoalaa ja mehiläistuotteita koskevan soveltavan tutkimuksen kanssa

Soveltavan tutkimuksen toteutuksesta vastaa tutkimus- ja koetoiminnan koordinaattori. Mehiläishoidon tuottavuuteen etsitään ratkaisuja mehiläistarhaajien avulla. Tarhaajien avulla selvitetään mehiläisalan rakennetta, hoitotyön tehokkuutta ja ergonomiaa sekä mehiläistalouden kannattavuutta. Satokauden alkamista, sadon kertymisen intensiteettiä ja satokauden päättymistä seurataan eripuolilla maata sijaitsevien vaakapesien avulla. Vaakapesien painonmuutokset kerätään internettiin. Ohjelmakauden aikana hankitaan mahdollisuuksien mukaan lisää vaakoja.

Varroapunkin torjuntamenetelmiä testataan yhteistyönä mehiläistarhaajien kanssa. Tarvittaessa testataan myös uusien menetelmien teho ennen niiden käyttöönottoa.

Muuta soveltavaa tutkimusta ja koetoimintaa sekä selvityksiä tehdään eri tutkimuslaitosten kanssa muun muassa pölytyksestä, hunajan vaikutuksista, ominaisuuksista ja koostumuksesta ja hunajan

markkinointimahdollisuuksista. Lisäksi seurataan kansainvälisiä tutkimuksia ja raportoidaan niistä tarhaajille.

6.2. Kauden II mehiläishoito-ohjelman toteutus (1.8.2017 – 31.7.2018)

A) Mehiläishoitajille ja mehiläishoitajien organisaatioille annettava tekninen apu

Teknisen avun toteutuksesta ja tilaneuvonnasta vastaa sitä varten palkattu mehiläishoidon neuvoja. Tarhaajien alueellinen koulutus ja seminaarit keskittyvät kulloinkin ajankohtaisiin aiheisiin ja tarpeisiin. Mehiläisalan kehittämisseminaarissa suunnitellaan toimintakausien painotuksia ja toimenpiteitä tavoitteisiin pääsemiseksi. Kouluttaja- ja tautineuvojakoulutuksen avulla ylläpidetään alueellisten kouluttajien verkostoa, ja heidän tehtävänä on alueellinen peruskoulutus ja aloittavien tarhaajien ohjaaminen lähialueellaan. Valtakunnallisia seminaareja järjestetään eri puolilla maata siten, että kaikilla mehiläishoitajilla on mahdollisuus osallistua niihin. Seminaarien aiheet valitaan vallitsevan mehiläisalan tuotantotilanteen mukaan. Lisäksi havaintotarhaajia, nuoria mehiläishoitajia ja toimihenkilöitä koulutetaan ajankohtaisista aiheista.

Kouluttajille, seminaareihin ja muuhun koulutukseen osallistujille laaditaan opetusmateriaaleja sekä luentomonisteita ja oppaita. Lisäksi ohjelman toteuttajien käyttöön hankitaan tarvittavia työ- ja opetusvälineitä ja mehiläisalan kirjallisuutta.

Ohjelman sisällöstä, tuloksista, ohjeista ja koulutuksista tiedotetaan mehiläisalan ammattilehdessä, mehiläishoitajien internet -sivuilla, suorakirjeillä ja tiedotteilla. Mehiläishoitajien paikallisyhdistykset tiedottavat alueensa koulutuksesta myös alueellisten kanavien kautta ja antavat tarvittaessa mehiläistalouden henkilökohtaista neuvontaa.

Ohjelmakaudella osallistutaan kansainväliseen Apimondia -kongressiin Turkissa. Mehiläishoidon neuvoja osallistuu lisäksi Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyökokouksiin. Lisäksi osallistutaan muun muassa Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyöhankkeisiin ja COLOSS -yhteistyöhön.

Ohjelmakauden aikana kehitetään sähköistä viestintä- ja oppimisympäristöä. Viestintä- ja oppimisympäristöön kootaan kaikki keskeinen oppimateriaali. Sen lisäksi valmistetaan keskeisistä hoitotoimenpiteistä opetusvideoita.

D) Mehiläistuotteiden ominaisuuksia määrittävien laboratorioiden tukeminen

Hunajan laadun määritykset tehdään noin 140 näytteestä. Näytteistä määritetään keskeiset hunajan laatua kuvaavat ominaisuudet kuten kosteus, HMF-pitoisuus, invertaasi (direktiivissä diastaasi (2001/110/EY)), sähkönjohtavuus ja aistinvarainen arviointi sekä tarkistetaan pakkausmerkinnät. Siitepölymääritykset tehdään 100 näytteestä. Lisäksi seurataan tarvittaessa muita mehiläistuotteiden laatuominaisuuksia ja jäämiä.

F) Yhteistoiminta mehiläishoitoalaa ja mehiläistuotteita koskevan soveltavan tutkimuksen kanssa

Soveltavan tutkimuksen toteutuksesta vastaa tutkimus- ja koetoiminnan koordinaattori. Mehiläishoidon tuottavuuteen etsitään ratkaisuja mehiläistarhaajien avulla. Tarhaajien avulla selvitetään mehiläisalan rakennetta, hoitotyön tehokkuutta ja ergonomiaa sekä mehiläistalouden kannattavuutta. Satokauden alkamista, sadon kertymisen intensiteettiä ja satokauden päättymistä seurataan eripuolilla maata sijaitsevien vaakapesien avulla. Vaakapesien painonmuutokset kerätään internettiin. Ohjelmakauden aikana hankitaan mahdollisuuksien mukaan lisää vaakoja.

Varroapunkin torjuntamenetelmiä testataan yhteistyönä mehiläistarhaajien kanssa. Tarvittaessa testataan myös uusien menetelmien teho ennen niiden käyttöönottoa.

Muuta soveltavaa tutkimusta ja koetoimintaa sekä selvityksiä tehdään eri tutkimuslaitosten kanssa muun muassa pölytyksestä, hunajan vaikutuksista, ominaisuuksista ja koostumuksesta ja hunajan markkinointimahdollisuuksista. Lisäksi seurataan kansainvälisiä tutkimuksia ja raportoidaan niistä tarhaajille.

6.3. Kauden III mehiläishoito-ohjelman toteutus (1.8.2018 – 31.7.2019)

A) Mehiläishoitajille ja mehiläishoitajien organisaatioille annettava tekninen apu

Teknisen avun toteutuksesta ja tilaneuvonnasta vastaa sitä varten palkattu mehiläishoidon neuvoja. Tarhaajien alueellinen koulutus ja seminaarit keskittyvät kulloinkin ajankohtaisiin aiheisiin ja tarpeisiin. Mehiläisalan kehittämisseminaarissa suunnitellaan toimintakausien painotuksia ja toimenpiteitä tavoitteisiin pääsemiseksi. Kouluttaja- ja tautineuvojakoulutuksen avulla ylläpidetään alueellisten kouluttajien verkostoa, ja heidän tehtävänä on alueellinen peruskoulutus ja aloittavien tarhaajien ohjaaminen lähialueellaan. Valtakunnallisia seminaareja järjestetään eri puolilla maata siten, että kaikilla mehiläishoitajilla on mahdollisuus osallistua niihin. Seminaarien aiheet valitaan vallitsevan mehiläisalan tuotantotilanteen mukaan. Lisäksi havaintotarhaajia, nuoria mehiläishoitajia ja toimihenkilöitä koulutetaan ajankohtaisista aiheista.

Kouluttajille, seminaareihin ja muuhun koulutukseen osallistujille laaditaan opetusmateriaaleja sekä luentomonisteita ja oppaita. Lisäksi ohjelman toteuttajien käyttöön hankitaan tarvittavia työ- ja opetusvälineitä ja mehiläisalan kirjallisuutta.

Ohjelman sisällöstä, tuloksista, ohjeista ja koulutuksista tiedotetaan mehiläisalan ammattilehdessä, mehiläishoitajien internet -sivuilla, suorakirjeillä ja tiedotteilla. Mehiläishoitajien paikallisyhdistykset tiedottavat alueensa koulutuksesta myös alueellisten kanavien kautta ja antavat tarvittaessa mehiläistalouden henkilökohtaista neuvontaa.

Ohjelmakaudella osallistutaan kansainväliseen EurBee2018 -kongressiin. Mehiläishoidon neuvoja osallistuu lisäksi Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyökokouksiin. Lisäksi osallistutaan muun muassa Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyöhankkeisiin ja COLOSS -yhteistyöhön.

Ohjelmakauden aikana kehitetään sähköistä viestintä- ja oppimisympäristöä. Viestintä- ja oppimisympäristöön kootaan kaikki keskeinen oppimateriaali. Sen lisäksi valmistetaan keskeisistä hoitotoimenpiteistä opetusvideoita.

D) Mehiläistuotteiden ominaisuuksia määrittävien laboratorioiden tukeminen

Hunajan laadun määritykset tehdään noin 140 näytteestä. Näytteistä määritetään keskeiset hunajan laatua kuvaavat ominaisuudet kuten kosteus, HMF-pitoisuus, invertaasi (direktiivissä diastaasi (2001/110/EY)), sähkönjohtavuus ja aistinvarainen arviointi sekä tarkistetaan pakkausmerkinnät. Siitepölymääritykset tehdään 100 näytteestä. Lisäksi seurataan tarvittaessa muita mehiläistuotteiden laatuominaisuuksia ja jäämiä.

F) Yhteistoiminta mehiläishoitoalaa ja mehiläistuotteita koskevan soveltavan tutkimuksen kanssa

Soveltavan tutkimuksen toteutuksesta vastaa tutkimus- ja koetoiminnan koordinaattori. Mehiläishoidon tuottavuuteen etsitään ratkaisuja mehiläistarhaajien avulla. Tarhaajien avulla selvitetään mehiläisalan rakennetta, hoitotyön tehokkuutta ja ergonomiaa sekä mehiläistalouden kannattavuutta. Satokauden alkamista, sadon kertymisen intensiteettiä ja satokauden päättymistä seurataan eripuolilla maata sijaitsevien vaakapesien avulla. Tiedot vaakapesien painonmuutoksista kerätään liiton verkkosivuille. Ohjelmakauden aikana hankitaan mahdollisuuksien mukaan lisää vaakoja.

Varroapunkin torjuntamenetelmiä testataan yhteistyönä mehiläistarhaajien kanssa. Tarvittaessa testataan myös uusien menetelmien teho ennen niiden käyttöönottoa.

Muuta soveltavaa tutkimusta ja koetoimintaa sekä selvityksiä tehdään eri tutkimuslaitosten kanssa muun muassa pölytyksestä, hunajan vaikutuksista, ominaisuuksista ja koostumuksesta ja hunajan markkinointimahdollisuuksista. Lisäksi seurataan kansainvälisiä tutkimuksia ja raportoidaan niistä tarhaajille.

6.4. Mehiläishoito-ohjelman kustannukset 1.8.2016 – 31.7.2019

	I kausi	II kausi	III kausi
A) Tekninen apu			
Tekninen toteutus ja tilaneuvonta	65 400,00	66 720,00	68 040,00
Tarhaajien alueellinen koulutus ja seminaarit	37 110,00	36 500,00	37 040,00
Tiedottaminen tarhaajille	4 350,00	4 500,00	4 650,00
Kansainvälinen yhteistyö ja kongressit	4 220,00	7 460,00	6 300,00
Sähköinen viestintä- ja oppimisympäristö	25 400,00	25 910,00	26 410,00
Tekninen apu yhteensä	136 480,00	141 090,00	142 440,00
D) Mehiläistuotteiden ominaisuuksien määrittäminen			
Hunaja-, ja muut analyysit, keruu, analyysit ja raportointi	33 830,00	34 420,00	35 010,00
Mehiläistuotteiden ominaisuuksien määrittäminen yhteensä	33 830,00	34 420,00	35 010,00
F) Yhteistoiminta soveltavan tutkimuksen kanssa			
Tutkimuksen koordinointi ja tiedottaminen	51 670,00	52 740,00	53 800,00
Soveltavan tutkimuksen kustannukset	14 000,00	8 000,00	6 000,00
Yhteistoiminta soveltavan tutkimuksen kanssa yhteensä	65 670,00	60 740,00	59 800,00
Ohjelman toimenpiteet yhteensä	235 980,00	236 250,00	237 250,00

6.5. Mehiläishoito-ohjelman rahoitus 1.8.2016 – 31.7.2019

Tuotot	I kausi	II kausi	III kausi
1. EU:n rahoitus	117 990,00	118 125,00	118 625,00
2. Kansallinen rahoitus	<u>117 990,00</u>	<u>118 125,00</u>	<u>118 625,00</u>
	235 980,00	236 250,00	237 250,00
Kulut			
A) Tekninen apu	136 480,00	141 090,00	142 440,00
D) Mehiläistuotteiden ominaisuuksien määrittäminen	33 830,00	34 420,00	35 010,00
F) Yhteistoiminta soveltavan tutkimuksen kanssa	<u>65 670,00</u>	<u>60 740,00</u>	<u>59 800,00</u>
Kulut yhteensä	235 980,00	236 250,00	237 250,00
Tuotto-/kuluja jäämä	0,00	0,00	0,00

7. Komission delegoidun asetuksen (EU) 2015/1366 artiklan 5 mukainen päällekkäisen rahoituksen välttäminen

Maaseutuvirasto varmistaa, että mehiläishoito-ohjelma ei saa päällekkäistä rahoitusta muista EU:n tukemista ohjelmista sekä hallinnollisilla että paikan päällä tehtävillä tarkastuksilla. Hallinnolliset tarkastukset tehdään jokaiseen maksatushakemukseen. Maksatushakemuksen mukana

toimitettavat liitteet tarkastetaan huolellisesti. Niiden lisäksi pyydetään tuenhakijalta nähtäväksi vähintään 5 prosenttia vastaava määrä maksatushakemuksen kuitteja tai muita tositteita. Tämän lisäksi maksatushakemukseen voidaan pyytää lisäselvityksiä kirjallisesti. Hallinnollisista tarkastuksista vastaa Maaseutuviraston Markkinatukiosasto.

Paikan päällä tehtäviä tarkastuksia tullaan suorittamaan vähintään kerran ohjelmakauden aikana. Tämä määrittely antaa mahdollisuuden myös tiheämpään paikan päällä tehtävään valvontaan tarvittaessa. Paikan päällä tehtävistä valvonnoista vastaa Maaseutuviraston Valvontaosasto.

Vuosittaisen tukihakemuksen yhteydessä tarkastetaan, että hakija aikoo toteuttaa niitä toimia, joita hyväksytyssä ohjelmassa on kuvattu. Lisäksi seurataan budjetin toteutumista. Mikäli budjettiin tai toteutettaviin toimiin tulee muutoksia, on niistä ilmoitettava tukihakemuksessa. Tarvittaessa muutoksista ilmoitetaan komissioon. Tukipäätöksestä vastaa Maaseutuviraston Markkinatukiosasto.

EU:n mehiläishoito-ohjelmaa Suomessa toteuttavan organisaation on myös toimintavuositain raportoitava asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta, tehdyistä toimista ja määrärahojen käytöstä. Vuosikertomukseen voidaan tarvittaessa pyytää lisätietoja kirjallisesti. Vuosiraportit käsittelee Maaseutuviraston Markkinatukiosasto.

Tämän ohjelman liitteessä on esitelty Maaseutuviraston Markkinatukiosaston käyttämä tarkastuslista hallinnollisia tarkastuksia varten (Liite 2). Lisäksi liitteenä on kopio viimeisimmästä Maaseutuviraston Valvontaosaston laatimasta tarkastuskertomuksesta (Liite 3). Liitteillä pyritään kuvaamaan se, miten hallinnollista ja paikan päällä tehtävää valvontaa dokumentoidaan.

Suomi maksaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 artiklan 215 mukaista kansallista tukea, jota myönnetään Suomessa luonnonolojen vuoksi epäedullisessa asemassa olevien mehiläistarhojen suojelemiseksi.

Pesäkohtaista tukea maksettiin 18,00 €/talvehtinut pesä vuonna 2015. Tukea arvioidaan käytettävän vuosittain yhteensä noin 500 000 €.

Tuensaajina ovat mehiläispesien haltijat, joilla on vähintään 15 talvehtivaa mehiläisyhteiskuntaa. Koska mehiläishoito-ohjelman kautta annettavaa tukea ei myönnetä mehiläispesien haltijoille, päällekkäisen rahoituksen mahdollisuutta toimijoiden välillä ei ole.

8. Mehiläishoito-ohjelman suoritusindikaattorit

A) Mehiläishoitajille ja mehiläishoitajien organisaatioille annettava tekninen apu

Taulukko 2. Teknisen avun indikaattorit

Tekninen apu	2017	2018	2019
Henkilökohtainen neuvonta, kpl	900	900	900
Valtakunnalliset seminaarit, kpl	8	8	8
Tarhaajien alueellinen koulutus, kpl	60	60	60
Ohjelman tiedottaminen, julkaistut ja artikkelit, kpl	35	35	35
Tuotetut oppimateriaalit ja oppaat, kpl	5	5	5

D) Mehiläistuotteiden ominaisuuksia määrittävien laboratorioiden tukeminen

Taulukko 3. Hunajan laatumääritysten indikaattorit

Hunajan laatumääritykset	2017	2018	2019
---------------------------------	-------------	-------------	-------------

Hunajanäytteitä yhteensä, kpl	140	140	140
Aistinvarainen arvostelu, kpl	140	140	140
Pakkaus- ja pakkaajamerkinnot, kpl	140	140	140
Kosteus, HMF, invertaasi, sähkönjohtavuus, kpl	140	140	140
Siitepölyanalyysi, kpl	100	100	100

F) Yhteistoiminta mehiläishoitoalaa ja mehiläistuotteita koskevan soveltavan tutkimuksen kanssa

Taulukko 4. Soveltavan tutkimuksen indikaattorit

Soveltava tutkimus	2017	2018	2019
Kannattavuuskirjanpitoiloja, kpl	15	17	19
Vaakapesiä seurannassa, kpl	40	40	40
Opinnäytetyöt, kpl	4	4	4
Julkaistut tutkimus- ym. artikkelit, kpl	20	20	20
Kenttäkokeet, kpl	1	1	1

9. Mehiläishoito-ohjelman täytäntöönpanoa koskevat järjestelyt

9i. Yhteyspiste, joka on vastuussa mehiläishoito-ohjelman hallinnoinnista

Maaseutuvirasto (Agency for Rural Affairs)
PL 405
Alvar Aallon katu 5
60101 SEINÄJOKI

9ii. Kuvaus seurantatarkastusten menettelystä

Maaseutuviraston valvontaosasto vastaa komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/1368 8 artiklan 2 mukaisesti mehiläishoito-ohjelmaan liittyvistä paikan päällä tehtävistä tarkastuksista. Valvonnan kohteena on organisaatio (tai organisaatiot), joka toteuttaa ohjelmaa Suomessa. Tarkastukset tehdään vähintään kerran kolmivuotisen ohjelmakauden aikana, mutta tarvittaessa tarkastuksia voidaan tehdä useammin.

Paikan päällä tehtävissä tarkastuksissa varmistetaan edellä mainitun artiklan mukaisesti, että käyttöön otettavien tukien myöntämisperusteita noudatetaan. Tällöin tarkastetaan toimien erittelyä, maksujen asianmukaista käyttöä ja ohjelmien toteutumista sekä tuensaajan sisäiset menettelyt siltä osin, että pystytään varmistamaan ohjelman tavoitteiden saavuttaminen. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, ettei samaan toimeen ole myönnetty tukea yhteisön jonkin muun tukijärjestelmän nojalla.

Maaseutuviraston Markkinatukiosasto tarkastaa komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/1368 8 artiklan 3 kohdan mukaisesti hallinnollisella tarkastuksella kaikki ohjelmaan liittyvät maksatushakemukset ennen tuen maksamista. Tarkastuksessa käydään läpi tuensaajan kirjanpito, josta valitaan satunnaisotannalla vähintään 5 prosenttia ohjelman kulutositteista nähtäville. Maksatus toteutetaan kustannuslaskituksen perusteella. Lisäksi varmistetaan, että toimien menot liittyvät toteuttavaan ohjelmaan.

9iii. Kuvaus toimista, joihin ryhdytään, kun on kyse tuensaajille aiheettomasti suoritetuista maksuista, seuraamukset mukaan luettuina

Suomessa mehiläishoitotuen myöntämisestä ja takaisinperinnästä säädetään maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetussa laissa (999/2012, markkinajärjestelylaki), jonka mukaan toimivaltainen viranomainen asiassa on maksajavirastona Suomessa toimiva Maaseutuvirasto. Maaseutuvirasto ryhtyy välittömästi komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/1368 9 artiklassa viitattuihin toimiin, mikäli ilmenee että tuensaajalle on maksettu aiheettomasti liikaa ohjelman maksuja, tuensaaja on tehnyt petoksen tai kyseessä on vakava laiminlyönti.

Takaisin perittyihin tai aiheettomasti maksettujen tukien määrään lasketaan korkoa aiemmin viitatus artiklan mukaisesti. Maaseutuvirasto noudattaa tällaisissa tilanteissa asetusten (EU) N:o 1306/2013 ja (EU) N:o 908/2014 säädöksiä. Maaseutuvirasto ryhtyy välittömästi takaisinperintää koskeviin toimiin, jos ilmenee, että tuensaajalle on maksettu aiheettomasti liikaa maksuja. Markkinajärjestelylain 74 §:n mukaan mehiläishoitotuen takaisinperinnässä sovelletaan valtionavustuslain (688/2001) 21 ja 22 §:ää. Markkinajärjestelylain 87 §:ssä säädetään maataloustuotteiden markkinajärjestelysäännösten rikkomisen seuraamuksista. Lisäksi soveltuvin osin sovelletaan rikoslakia (31/1889). Tässä kohdassa luetelluista hallinnollisista toimista vastaa Maaseutuviraston Markkinatukiosasto.

9iv. Säännökset sen varmistamiseksi, että hyväksytyä ohjelmaa tehdään tunnetuksi jäsenvaltiossa

Maa- ja metsätalousministeriö edellyttää tuensaajalta, että se tekee mehiläishoito-ohjelmaa tunnetuksi. Ohjelman tulee olla luettavissa Suomen Mehiläishoitajain Liiton nettisivuilla sekä siitä on kirjoitettava mehiläisalan ammattilehdessä. Lisäksi ohjelmasta tiedotetaan sosiaalisen median kautta ja mahdollisuuksien mukaan myös alueellisissa lehdissä.

Edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi Mehiläishoito-ohjelma 2016 - 2019 on luettavissa maa- ja metsätalousministeriön, Maaseutuviraston ja Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran nettisivuilta.

9v. Toimet yhteistyön tekemiseksi mehiläishoitoalaa edustavien organisaatioiden kanssa

Suomessa on mehiläishoitoalalla yksi valtakunnallinen organisaatio, Suomen Mehiläishoitajain Liitto SML ry. Vuosien 2016 -2019 mehiläishoito-ohjelma on laadittu yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön, Maaseutuviraston ja SML:n kanssa. SML:oon kuuluu noin 80 prosenttia Suomen mehiläistarhaajista.

9vi. Kuvaus menetelmästä, jota käytetään arvioitaessa mehiläishoito-ohjelman toimenpiteiden tuloksia asianomaisen jäsenvaltion mehiläishoitoalan kannalta

Mehiläishoito-ohjelman toimenpiteiden tuloksia arvioidaan ohjelmakausille asetettujen suoritusindikaattorien eli mittareiden perusteella. Ohjelman toteutuksesta raportoidaan ohjelmakausittain, ja raporttiin liitetään mukaan myös koulutuksen osallistujamäärät.